

Over de stille geest

Over de stille geest is het moeilijk spreken
want het is een spreken over iets
wat zich niet in woorden laat vatten.

De stille geest leeft in ons
maar wij kennen hem niet –
terwijl hij ons hele leven aanwezig is de
zelfs de oorzaak is van onze geboorte
en ook na onze dood blijft voortbestaan.

Al valt niet te zeggen wat de stille geest is
het is iets wat je zelf kunt gaan opmerken –
je kunt gaan opmerken wat er in je is
buiten alles wat je kent:
je kent je gedachten
je kent je gevoelens
je kent je gewoonten
je kent de idealen die je hebt
de dingen die je nastreeft
je kent verdriet, plezier, vreugde.
Maar wat daaraan vooraf gaat?

Elke beweging, elke ademtocht
is alleen maar mogelijk
omdat dat andere er is.
Je kunt het leven noemen
je kunt het God noemen
je kunt er allerlei namen aan geven –
het is onbekend
het is het geheim in ieder van ons.

Zolang je dat geheim niet tot je toelaat
zolang je het niet kent in zijn hoedanigheid
zolang leef je aan de buitenkant.
Ook al heb je heel diepzinnige gedachten
ook al lees je prachtige boeken
het is allemaal *over* datgene wat je niet kunt aanduiden.
Het allerbelangrijkste wat je moet begrijpen
is dat je *zelf* moet ervaren.

De moeilijkheid is dat je dat niet zomaar kunt.
Want ook al wil je dat vreselijk graag
je hebt allang gemerkt dat je niet stil kunt zijn,
er zijn altijd gedachten of gevoelens.
De eerste stap is dat je dat gaat opmerken.
Want als we met meditatie beginnen
hebben we daar altijd een reden voor –
er zijn evenveel redenen als er mensen zijn.
Maar als je lang genoeg blijft opmerken
hoe je doet, hoe je bent, hoe je voelt
zie je dat de reden waarom je met mediteren begon
het eigenlijk niet is, het is iets heel anders:
na enige jaren ga je merken
dat je maar héél weinig van jezelf kent –
het is echt een minuscuul stukje
in verhouding tot wat je eigenlijk bent.
We denken meestal dat we deze keer
pats boem op de wereld zijn gekomen.
Maar dat is zeer de vraag, waarschijnlijker is
dat je weer een keer op aarde bent
om je bewust te worden.

Want bewustworden
is de enige diepe zin die het leven heeft,
bewustworden van alles
niet alleen van de dingen die je mooi vindt
maar van elke wending van je gedachten
van elke intensiteit van je gevoel
van de onrust die er in je is –
die in ieder mens is
ook al lijkt hij nog zo gelijkmatig –
zodat je gaat merken wat er in je omgaat
en hoe je denken en voelen
invloed uitoefenen op je adem.

Je adem is je beste vriend –
alleen weet je dat nog niet.
Je adem probeert de ongedurigheid
die voortdurend door je heentrekt
te corrigeren – die gaat altijd maar door
zodra je wakker bent en ook in je dromen,
wat maakt dat je onrustig bent en ontregeld.
Maar dat lukt niet, er is steeds nieuwe onrust.
Als je dan probeert
naar je adem te luisteren en te voelen

eigenlijk om te beleven wat die adem is,
begin je tegelijkertijd minder onrustig te zijn.
Het is dus heel simpel:
als je echt op je adem probeert te letten
ben je vanzelf rustiger,
je hebt een onderwerp voor je aandacht –
en dat is je adem.

In het begin zul merken –
dat kan soms maandenlang duren –
dat je maar kort bij je adem kunt zijn
misschien maar vier ademtochten,
dan komt er weer een gedachte aan het eind.
Het is eigenlijk heel gewoon
je merkt het alleen niet op.
Wees dan niet boos op jezelf
maar ga weer rustig terug naar je adem.
Dat gaat eindeloos door
tijdens een half uur zitten
ben je misschien vijf minuten bij je adem.
De rest van de tijd ben je afgeleid
door gedachten en gevoelens die komen en gaan:
iets wat je vergeten hebt, iets wat je moet doen
iets wat je verkeerd gedaan hebt of juist niet...
Daar hou je je eindeloos mee bezig –
terwijl het eigenlijk volkomen onzin is
want je zit stil en probeert je adem te volgen.

Het is een hele deuk voor je zelfbewustzijn
als je ontdekt hoe weinig je kunt,
je kunt niet eens op je adem letten
het loopt maar door, loopt maar door...
Maar je moet ergens beginnen –
als je het maar lang genoeg doorzet.
Daarvoor is het nodig dat je ontspannen zit,
want als je niet goed zit
en je lichaam telkens aandacht vraagt
is er nog meer afleiding in jezelf.
Dat is het allereerste: zit zo ontspannen mogelijk.
Als dat niet direct lukt ga je desnoods liggen
...en ontdek je dat ontspannen liggen ook niet lukt.
Als ik dat zo zeg dan denken jullie: die man is gek.
Maar het is zo, je kunt niet eens ontspannen liggen!
Dat heeft allemaal invloed.
Dus je kunt niet eenvoudig genoeg beginnen:

door te leren ontspannen te zijn.
Ook dat is een kwestie van bewustworden,
bewustworden waar de spanningen zitten
en hoe je ze los kunt laten.
En dan komen ze er weer in, en je laat ze weer los
ze komen ze er weer in, en je laat ze weer los...
En zo gaat dat.
Het voordeel is dat je weer een onderwerp hebt
waardoor het kwetteren in je hoofd minder wordt.
Op den duur ga je merken
dat voor je gevoel – het is niet fysiek –
je adem omhoog en omlaag gaat:
uitademend stroomt de adem omlaag
rust even, gaat weer omhoog
rust even, gaat weer omlaag.
Je gaat opmerken dat het keren van de adem
zowel bij de uitademing als bij de inademing
bij ons meestal *scherp* is,
na het 'uit' komt onmiddellijk het 'in'.
Het gaat erom dat de uitademing
heel *rond*
overgaat in de inademing.
Het is dus iets vriendelijks.

Op zeker moment krijg je behoefte je adem
zolang mogelijk in je bekkenbodem te laten zijn.
Maar ook al zeg ik dat nu zo, het is iets
wat *jij* moet gaan opmerken, wat in *jou* gebeurt.
De meeste meditatiesystemen schrijven voor:
dat moet je zus doen, dat moet je zo doen.
Ik zeg alleen: "merk op wat er gebeurt"
ik geef alleen punten waar je op moet letten
om verder bij jezelf te komen, bij je *totale zelf*.
Want daar het gaat het om,
niet om dat hele kleine stukje wat je kent –
ook al heb je tachtig jaar geleefd
het blijft een heel klein stukje.
De werkelijkheid is veel diepgaander
veel subtieler, veel complexer.
Hoe beter je leert opmerken
wat er allemaal in jezelf gebeurt
hoe rustiger je wordt, vanzelf.
Je hoeft jezelf niet tot stilte te manen
dat volgt vanzelf:
als je opmerkt wat er in jezelf gebeurt

en daarbij kunt blijven met je aandacht
word je vanzelf stil.
Dat is de schoonheid ervan.
Het is niet iets wat je je voorneemt
het gebeurt in het ontdekken, in het ervaren.

Dat is de diepste zin van meditatie:
dat het uit zichzelf gebeurt,
niet iets is wat jij je voorneemt of als doel stelt.
Als je je iets als doel stelt, wat het ook is,
het mag nog zo mooi zijn,
is het dood, is het statisch
het kan niet meer veranderen.
Terwijl je in het opmerken wat er gebeurt
vanzelf op diepte komt, zodat het iets van jou is –
niet omdat ik het zeg, of uit een boek
maar omdat jij het zelf opmerkt.
Ik kan dat niet genoeg herhalen:
het gaat om dat jij het zélf opmerkt
en niet volgens een voorbeeld werkt –
dat is niet iets wat op het moment gebeurt.
Je moet steeds zorgen dat je ontdekt
en dat kan alleen maar door te doen
je geen gedachten te maken waar je uitkomt.

Dat is voor ons misschien het allermoeilijkst:
elke gedachte daarover voorgoed weg te zetten,
niet te weten waar je uitkomt!
Mijn ervaring is niet gelijk aan die van een ander,
je hebt uiteindelijk alleen iets aan je eigen ervaring
hoe betrekkelijk die ook is.
Ook al weten we heel goed
dat onze ervaringen zijn geconditioneerd
door onze opvoeding, door alles wat je doorloopt
als je geboren wordt, opgevoed wordt en leeft –
maar het is de enige basis die je hebt
dus daar werk je mee. Als je blijft opletten
blijft ervaren wat er aldoor in je gebeurt
dan wordt dat vanzelf weggewassen –
helemaal niet ingewikkeld, het gebeurt!

Dus het enige waar het op aankomt
is dat je voortdurend opmerkt wat gebeurt
zonder daar een gedachte over te hebben.
Wat ik van alle mensen hoor

in al die gesprekken in de loop van m'n leven
zijn vragen over iets wat ze in gedachten hebben,
ze hebben niet iets opgemerkt, maar erover gedacht.
Zodra je denkt over iets wat je ervaren hebt
is het verknoeid, je moet bij je ervaring blijven.
En die ervaring is nooit hetzelfde –
zomin als de ene adem gelijk is aan de andere.
Er gebeurt voortdurend iets in jezelf
hele kleine verschuivingen die je niet opmerkt,
maar die je adem wél opmerkt.
In de Zen-literatuur zijn veel getuigenissen
van meesters die dertig jaar bezig waren
alleen hun adem te bestuderen.
Dat lijkt voor ons belachelijk...
Maar ze waren aan iets heel basaal bezig
ze waren bezig zichzelf te ontdekken –
dat totaal wat ze zijn
dus niet dat kleine stukje wat we kennen.
Wat we kennen is altijd in reactie op wat gebeurt
in de wereld of in jezelf.

We leven niet van onszelf uit,
we leven voortdurend in reactie –
en we merken het niet op.
Daar zit de eigenlijke engel:
we merken het niet op.
De vragen die ik krijg zijn altijd reactievragen
of vragen naar hoe het verder gaat:
“kan ik daar en daar uitkomen?”
Dan moet ik zeggen: “ik weet niet waar je uitkomt!”
Dat is voor ons heel moeilijk
om niet iets in de toekomst te hebben
waar we naartoe kunnen leven.
We merken niet dat dat onmogelijk is,
je kunt je geen denkbeeld vormen
om te proberen daar naartoe te leven.
Dan maak je jezelf dood,
je maakt dat je niet kunt ontdekken
want je wilt dat–en–dat bereiken.
Dat is heel dwaas, ook in de wetenschap geldt
dat je alleen kunt proberen te ontdekken –
alleen kunnen wij zonder ingewikkelde apparaten
ontdekken hoe ons bewustzijn werkt
en wat er in dat bewustzijn allemaal plaats heeft.

Als je daar echt op in gaat
ga je merken hoe mechanisch je leeft:
als er *dit* gebeurt, is er *dat* antwoord.
Daar is nooit iets nieuws bij
daarom hebben we zo'n behoefte aan een 'kick',
dat er iets gebeurt...
Dat komt omdat we veel te mechanisch leven,
we leven in een wereld die we eigenlijk al kennen,
die we herkauwen, met telkens een kleine nuance.
Maar in wezen doen we altijd hetzelfde –
wat zich uit in ons lichaam, in de adem, in de energie.
Dus als je dat wilt veranderen
moet je het eerst *heel grondig* leren kennen
en niet zeggen: "ik wil daar–en–daar uitkomen"
of: "ik moet zo–en–zo zijn."
Je moet eerst leren kennen wie je bent,
hoe je doet, hoe je denkt, hoe je voelt –
dat is al heel veel...
En dat zonder een bepaald doel,
het is allemaal om jezelf te leren kennen.
Want als je jezelf niet kent
kun je ook een ander niet kennen
kun je zelfs een ander niet helpen
want je redeneert, je denkt en voelt
vanuit jouw speciale manier van zijn.
En het gaat erom dat je zo open bent
dat die ander tot je doordringt zoals hij is –
en niet zoals jij denkt dat hij is.

Dus het heeft met je *hele* leven te maken
het heeft met je relaties te maken
met de verhouding die je in je leven ontmoet
met de voorwerpen die je gebruikt
het bed waarin je slaapt, het huis waarin je leeft
de manier waarop je je voedsel maakt
de manier waarop je het opeet...
Daar is weinig aandacht voor bij de voeding:
hoe we het tot ons nemen, hoe we dan zijn.
Voeren we intussen een diepzinnig gesprek
lezen we een krant of een boek terwijl we eten?
Let er eens op hoeveel je ervaart van je eten.
Als je met een ander praat terwijl je eet
kun je niet echt proeven,
misschien even wat je herkent of lekker vindt
en hup, je bent alweer daar.

We beseffen niet wat het ons lichaam doet
als we zo gedachteloos ons voedsel tot ons nemen.
Proef je echt, leef je echt, kun je *echt* genieten –
en er op ingaan als het een keer niet zo lekker is?
Lag het eraan hoe ik het klaarmaakte
of was ik toen met m'n gedachte ergens anders?

Zo kom je stapje voor stapje
bij de mens die je bent –
en die blijkt heel mechanisch te zijn
en kan heel makkelijk gemanipuleerd worden...
We vragen vaak: waarom kan men ons manipuleren?
Dat komt omdat we niet weten wat we willen
niet echt weten wat we zijn.
Dan kun je gemakkelijk gemanipuleerd worden
van: als je dat–en–dat doet, dát is zo goed...
En eigenlijk geloof je dat
je gaat het lekker vinden, of goed of behaaglijk...
Maar wat is *echt* in je leven –
dat is waar meditatie om draait.

Iedereen heeft van allerlei vragen
maar door die vragen kun je niet opmerken
wat er gebeurt op het moment dat je vraagt.
Eigenlijk is er niets in je leven waar je echt induikt
wat je helemaal probeert te voelen, te beleven...
Je leeft eigenlijk heel theoretisch,
de een zegt dat dit goed is, de ander dat
de ene therapie belooft je dit, de ander dat –
maar wat *gebeurt* er nu eigenlijk?
Als je daarop gaat letten
ga je vanzelf eenvoudiger leven,
daar hoeft je geen afspraken over te maken.
Je merkt dat je veel te veel op je genomen hebt
nooit rustig kunt ervaren wat er is, wie je bent.

Dan krijg je de neiging
telkens wanneer het even kan
niks te doen,
bij je adem te komen
die komt en gaat.
Als je dat lang genoeg doet
ga je de energie opmerken
die er altijd is – maar je merkt het niet op,
je bent zó druk met andere dingen...

Als je je energie gaat ervaren wordt die sterker –
alles waar je echte aandacht aan geeft
gaat bloeien, dat is een ontwikkeling in jezelf
die *jij* alleen kunt volgen.
Dan ga je opmerken dat je minder gaat vragen,
je ontdekt dat *vragen* buiten om is.
Dat helpt niet echt, dat helpt eventjes.
Het enige antwoord dat bevredigend is
is wat je wijst op nog dieper op jezelf in te gaan –
daar gaat het aldoor om.

Ik heb nu een heleboel overhoop gehaald,
maar je moet dit gewoon *doen*, dag aan dag.
Dan merk je dat je jezelf niet hoeft te dwingen
om het onderzoek te vervolgen –
dat is ook een rare gedachte:
jezelf te moeten dwingen
om te doen wat zó vitaal is, zo heel direct,
wat echt nieuw is, nog nooit geweest –
een ander kan dat op zijn manier ontdekken
maar dat is *zijn* ontdekking, niet de jouwe.
Als je dat ziet wordt veel
waar je tegenop kijkt van minder belang,
je leert een van de meest geweldige dingen:
dat je niet iets door navolging kunt bereiken,
dat het door jezelf ontdekt moet worden.
Wat in onze maatschappij 'creatief' heet
is eigenlijk een wending in het bekende.
Dit gaat veel dieper, dit kan niemand je vertellen,
dit moet je zelf doen.

Wat ik genoemd heb is maar een héél klein stukje
van die ontdekkingsreis in je leven die nooit eindigt
maar je vanzelf steeds stiller maakt –
niet dat je je terugtrekt uit de wereld
of dat je eenzaam wordt.
Maar er is zoveel te ontdekken
in jezelf, in de meeste kleine dingen:
hoe je een kopje neerziet, hoe je je thee drinkt
hoe je loopt, hoe je een deur opent en sluit
hoeveel kracht je aanwendt om iets te doen
of je voldoende let op de behoeften van je lichaam –
dat zijn er heel veel, maar we komen er niet aan toe,
we hebben zo vreselijk veel *buiten* onszelf te doen...
Dan zijn we verbaasd dat we ziek worden

en dat we, zoals dat heet, gestrest zijn.
Dat komt allemaal omdat we onszelf niet kennen,
voortdurend ergens naar op weg zijn
met een onbekende mens.

Meditatie is in wezen: jezelf *helemaal* leren kennen
en niet alleen dat kleine reactieve stukje,
dat is zó minuscuul...
Je bent zoveel groter, zoveel ruimer
zoveel intelligenter ook,
je hoeft niet in nabootsing te blijven steken
je kunt helemaal jezelf zijn, en dat is heel veel ...